

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 STOCKHOLM

2017-11-10

Friskolornas riksförbunds yttrande över Integritetskommitténs slutbetänkande *Så stärker vi den personliga integriteten (SOU 2017:52)*

Ju2017/05090

Friskolornas riksförbund (förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslag i ovan rubricerat slutbetänkande.

Förbundets yttrande avgränsas till några av de förslag som Integritetskommittén har lämnat i avsnitt 5 (Skolan) och 13 (Samhällets skyddsmekanismer).

Avsnitt 5.2.1 Uppförandekod

Kommittén föreslår att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att initiera och stödja utarbetandet av en uppförandekod för skolan, som grundar sig på dataskyddsförordningen, där det anges att utarbetande av uppförandekoder avsedda att bidra till att förordningen genomförs korrekt ska uppmuntras.

Förbundet har i tidigare lämnat synpunkter på förslag i betänkandet EU:s dataskyddsförordning och utbildningsväsendet (SOU 2017:49), dnr U2017/02586/RS. Förbundet tillstyrkte utbildningsdatautredningens förslag om att regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att vidta åtgärder för att initiera och stödja utarbetandet av en uppförandekod för skolväsendet. I utredningen angavs att det är företrädare för de personuppgiftsansvariga, dvs skolhuvudmännen som tillsammans har möjlighet att utarbeta uppförandekoden i syfte att ge rekommendationer som handlar om skolväsendets personuppgiftsbehandling och specificera tillämpningen av dataskyddsförordningen. Förbundet instämde i att en uppförandekod skulle kunna underlätta för alla berörda och vara ett stöd i många olika frågor, inte minst när det gäller digitala hjälpmedel och tjänster. Förbundet framhöll vidare att det är viktigt att ansvarig myndighet också finns med i arbetet tillsammans med skolhuvudmännen, för samordning och stödjande av arbetet, men även yttra sig och godkänna att innehållet överensstämmer med dataskyddsförordningen.

Förbundet anser att Skolverket är i allra högsta grad behöver vara involverad i detta arbete, inte minst med tanke på myndighetens uppdrag att digitalisera de nationella proven och digitalisering av nationella bedömningsstöd. Förbundet anser dock att Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet samt besitter den kompetens och erfarenhet inom detta område, lämpligen också är den myndighet som ska ges uppdraget.

Kommittén lyfter i avsnittet även fram branschorganisationerna funktion som upphovsmän till en uppförandekod, varvid Sveriges Kommuner och Landsting samt Friskolornas riksförbund omnämns. Förbundet vill med anledning av detta understryka att dataskyddslagstiftningen är ett komplext område med författningar som inte är helt enkla att förstå och ta till sig. EU:s dataskyddsförordning börjar gälla den 28 maj 2018 och det nationella lagstiftningsarbetet pågår fortfarande. Det råder osäkerhet om hur bestämmelser kommer att tolkas och tillämpas i praktiken. Förbundet anser därför att det är mycket angeläget att ansvarig myndighet Datainspektionen, förutom att vara den myndighet som har ansvaret för att leda arbetet med uppförandekod tillsammans med skolhuvudmännen, även löpande ger tydlig och konkret information om lagstiftningens krav för alla berörda skolhuvudmän. Ytterst är detta angeläget för alla barn, elever, föräldrar och vårdnadshavare vars personuppgifter behandlas. Men det är förstås också mycket viktigt mot bakgrund av de synnerligen höga sanktionsavgifter som kan drabba den som bryter mot lagstiftningen. Som förbundet även i tidigare remissvar har angett, vill ingen göra fel men det måste finnas tydlig information för att det ska vara enkelt att göra rätt, vilket särskilt gäller i svårare bedömningsfrågor. Lagstiftningen börjar gälla inom en snar framtid och ett arbete med uppförandekoder kräver både mycket tid och resurser. Alla behöver tydlig information och vägledning i arbetet så långt möjligt redan i dag.

Det finns vidare anledning att i sammanhanget titta närmare på de begrepp som kommittén föreslår, i förhållande till syftet med dataskyddsförordningen. Det är ett regelverk som är framtaget för att harmonisera personuppgiftsbehandling inom EU. Därför är det viktigt att nationella regler varken snävar in eller blir mer långtgående än dataskyddsförordningen. När det gäller dataskyddsförordningens bestämmelse om att sammanslutningar eller andra organ som företräder kategorier av personuppgiftsansvariga eller personuppgiftsbiträden bör uppmuntras att utarbeta uppförandekoder menar utredningen att ordet "uppmuntras" närmast ska förstås som att "initiera och stödja". Här finns det olika synpunkter om tolkningen av begreppet. Det är både rimligt och riktigt att Datainspektionen ska stödja sammanslutningar som väljer att arbeta fram uppförandekoder, men som ovan också framhållits är framtagande av koder resurskrävande och innebär även stora kostnader. Uppförandekoder kan vara mer lämpliga på vissa områden än andra. Det måste därför vara upp till varje branschområde att avgöra behovet och om en uppförandekod är lämplig. Förbundet anser att ytterst handlar det om vad våra medlemmar anser är viktigt och behövligt att närmare reglera. En lämpligare formulering är därför istället "uppmuntra och stödja".

Avsnitt 5.2.2 Sekretess

Förbundet tillstyrker utredningens förslag att låta regeringen utreda om ett utökat sekretesskydd för uppgifter om elever i skolans it-system. I detta sammanhang är det viktigt att påtala att kommunala och fristående förskolor och skolor har olika regelverk att förhålla sig till i frågor om sekretess. Offentlighets- och sekretesslagen är inte tillämplig för fristående förskolor och skolor, eftersom de inte är myndigheter eller annat offentligt organ och omfattas av offentlighetsprincipen. Det är i stället tystnadspliktsbestämmelsen i 29 kap. 14 § skollagen som gäller för fristående skolhuvudmän.

Avsnitt 13.2 Åtgärder för att stärka skadeståndsrätten som rättsmedel

Förbundet avstyrker utredningens förslag om att regeringen bör låta utreda om Datainspektionen ska ges i uppdrag att som part föra talan i domstol för enskilda i utvalda ersättningsärenden.

Förbundet ifrågasätter lämpligheten med att Datainspektionens uppdrag och verktyg utvidgas genom den föreslagna ordningen. Artikel 80 i EU:s dataskyddsförordning anger att den registrerade kan uppdra åt ett organ, en organisation eller sammanslutning att för hans eller hennes räkning lämna in klagomål och föra talan i domstol. Det kan dock inte vara meningen att den myndighet som tar emot nämnda klagomål dessutom även ska föra talan i domstol avseende samma sak. Dataskyddsförordningen föreskriver därtill att tillsynsmyndigheternas befogenheter ska utövas opartiskt och rättvist. Förbundet anser mot bakgrund av detta att det är inte är förenligt med dataskyddsförordningen att Datainspektionen ges möjlighet att föra talan som part för enskilda i domstol.

Avslutningsvis

Förbundet ansluter sig i övrigt till de synpunkter som lämnas i Svenskt Näringslivs remissvar med Dnr 142/2017.

För Friskolornas riksförbund

Ulla Hamilton
VD

Mariette Denholt
Förbundsjurist

